

Egész évben spenót

Gyermekkorunkban szüleink erős rábeszélésére ettük a spenótfőzeléket, rendszerint csak azért, hogy erősek legyünk, mint Popeye, a tengerész. Napjainkra sokat változott a spenót felhasználása, a spenótpesztós tészta vagy a bébispenótból készült salátakeverék jóval népszerűbb a hagyományos parajfőzeléknél. Az egész évben elérhető fagyasztott paraj mellett mind több helyen kapni friss spenótot is. A hazai teljes vetésterületet a feldolgozó-, főként a szárítmányipar határozza meg, igénye az exporttól függően meglehetősen változó. A fagyasztás aránya elenyésző. A szárított levél és szár többnyire egyéb szárítmányok kiegészítő alkotóeleme, a spenótpor természetes ételszínezékként keresett.

▲ Lombja gyorsan borítja a talajt, a kisebb gyomokat beárnyékolja és elpusztítja

Vetési időponttól függően várható termésátlagok		
Vetés	Betakarítás	Várható hozam (t/ha)
Március 1. – április 15.	Május 20. – június 15.	25-30
Április 15. – május 15.	Június 15. – július 10.	20-25
Május 15. – augusztus 15.	Július 15. – szeptember 10.	?
Augusztus 15. – szeptember 1.	Október 15. – november 15.	20-25
Október 1-15.	Április 15-től	25-30

Vigyázzunk a nitrogénnel

A spenót értékét fehérje-, ásványisó- és vitamintartalma adja, fogyasztásánál és termesztésénél azonban nitráttartalmát is figyelembe kell vennünk. Kedvezőtlen klimatikus tényezők, például hideg, borús, fényszegény időjárás hatására megnő a levél nitráttartalma, mely káros az egészségre. Érdemes a frissen szedett spenótot fogyasztás előtt kb. fél napig pihentetni, fonnyasztani, csak utána földolgozni. A levél nitráttartalmát az egyoldalú nitrogéntrágyázás is befolyásolja, ezért lehetőleg ne adagoljunk 150 kilogrammnál több hatóanyagot hektáronként.

A laacsony hőigénye és rövid tenyészideje miatt a spenótot ősszel, télen és korai tavasszal más kultúrák elő- vagy utónövényeként hajtják. Egy növényről alkalmanként 2-3 levelet távolítanak el, a szedési időszak több hétig is eltart. Sekélyen elhelyezkedő gyökérzete miatt kisadagú, folyamatos öntözést igényel. Különös figyelmet kell fordítani a fóliaház rendszeres szellőztetésére, mert ha a spenót lombja (főleg a reggeli harmattól) tartósan nedves, gyorsan megjelennek rajta a levélbetegségek.

A paraj szinte egész évben termeszthető, kontinentális klímánk azonban nagymértékben befolyásolja az eredményeket. A táblázatban a különböző vetési és betakarítási időpontokhoz tartozó várható hozamokat tüntettük föl.

A március 1. és április 15. közti vetés korai kitavaszkodás esetén jó megoldás, csapadék nélküli tél és száraz tavasz után azonban a keléshez és esetenként már a vetőágy készítéséhez is elengedhetetlen az öntözés. Ha a tavaszi gyomosodást és a peronoszpórafertőzést kordában tudjuk tartani, akkor tíz év átlagában az erre az időszakra időzített vetésekből a legbiztonságosabb a termesztés, ráadásul kiváló hozamokat érhetünk el.

A spenót sekélyen gyökerezik, a növény fejlődése kezdetén ne hagyjuk kiszáradni a gyökérzónát

Április 15. és május 15. között általában késői kitavaszkodás esetén vetnek a gazdák, amikor kimarad a hagyományos tavaszi időjárás és május közepétől beköszönt a tartósan magas nappali hőmérséklet (18-20 °C fölött) és 15-16 óras hosszúnappalos megvilágítás. Nagyon nehéz körülményekkel találkozhat a csírázó mag, illetve a kikelő növény. Gyakran előfordul, hogy gyökértörzs helyett a spenót mindössze néhány apró, fogyasztásra alkalmatlan levelet és magszárat fejleszt, és nem nő, erősödik tovább.

Május 15-től augusztus 15-ig vetni a legkockázatosabb és ezekből a vetésekből tervezhető a legkevésbé a hozam. „Medárdos” időjárás esetén, mint az ideje volt, sikerülhet a termesztés, de a termelők igyekeznek inkább elkerülni ezt a vetési szakaszt. A nyári kánikula, a gyakori hőhullámok, a hosszú száraz időszak vagy az egyszerre lezúduló nagy mennyiségű csapa-

◀ *Nyári természetésekor az erős sugárzástól a levél színe kivilágosodhat...*

...ugyanaz a fajta késő ősszel sötétzöld leveleket nevel

dék (50-60 mm) nem kedvez a spenót fejlődésének. Főként a szárítóipar kéri ennek a szakasznak a természetését a gyár folyamatos alapanyag-ellátásához. Ez érthető, ugyanakkor érdemes lenne a termelőknek és a gyáraknak közösen vállalniuk a kockázatot.

Az augusztus közepétől szeptember elejéig tartó vetéseknél öntözéssel segítsük a vetőágy-előkészítést és a keletést. A kiszáradt augusztusi talajban különösen fontos a nedves vetőágy, hogy a csírázó mag gyökere vizet találjon. Ha csak fölülről öntözünk és a vetőágy alja száraz, akkor betömörítjük és levegőtlené tesszük a talajt, minimális esélyt adva a magnak, hogy kicsírázzon. Száraz augusztusi időben a bolhák hamarabb megtalálják a kelő növényeket, mint maga a termelő, ezért esetenként kontakt szerrel védekezzünk. Esős időjárás esetén inkább levéltetvek támadására és peronoszpóra fertőzésére számíthatunk. A levelek sárga foltosodását okozó peronoszpóra ellen részben megoldást nyújt a korszerű spenóthibridek természetése, ezek ugyanis ellenállóak a kórokozó egyes változataival szemben.

Az október első felére időzített tél alá vetést szintén kedvelik a termelők. A sikeres következő tavaszi betakarítás feltétele, hogy a növények 3-4 leveles állapotban átteleljenek. Reménykedjünk, hogy a határban lévő spenóttáblánk mellett van még más áttelelő

szántóföldi növény is (pl. gabona, lucerna), különben a téli friss zöldet megkívánó állatok eledele lesz az áttelelő paraj a tavaszi betakarítás helyett. Az októberi vetéshez olyan táblát válasszunk, amely nemcsak a vetéskor gyommentes, hanem tavasszal is az lesz. A paraj kiskultúrára növény, ezért állományban rendkívül korlátozott a vegyszeres gyomirtás vagy gyomgyérítés lehetősége. Arra is figyeljünk, hogy a területen ne álljon meg tartósan a csapadék, mert attól kipusztulnak a növények.

A régebbi gyakorlatban hektáronként 2-6 millió spenótmagot vetettek a kertészek, majd a fejlődő állomány - részben önpusztulással - maga állította be a tőszámot. Ennek a módszernek viszont számos hátránya van: meghosszabbodik a tenyésztés, a magas tőszám miatt előbb fertőznek a gombabetegségek stb. Jelenleg mindegyik természetési szakaszban körülbelül 1,2-1,4 millió magot vetünk ki hektáronként. Egyedüli kivétel a bébispenót természetése, ahhoz 10 millióra is megemelhetjük a szemszámot. A tél alá vetésnél hektáronként 1,3-1,5 millió mag vetése javasolt, számolva az esetleges tőpusztulással az áttelelés során. Jellemzően szemenként vető precíziós gépeket használunk, a vetés mélysége a talajtípustól és a vetés időpontjától függően 3-4 centiméter.

A spenót a talajjal szemben igényes, nem véletlen, hogy a Bács-Kiskun megyei Duna menti, tápanyagban gazdag öntéstalajokon fejlődik a legszebben. A művelés során a talaj felszínét asztalsimasárgúra, szerkezetét pedig aprómorzszásra kell kialakítani, hogy a betakarítógép vágószerkezete jól dolgozzon.

Kádár András

▲ *Nyári természetése kockázatos, hiába kapunk nagyobb adagú csapadékot, ha a talaj felszíne kicserepesedik és a növény gyökere nehezen kap levegőt*

▲ *Fogyasztási kultúránk bővülésének köszönhetően otthon is elkészíthető ételekkel gazdagodunk*

A klasszikus főzelék ▶

Hazai természetésből, illetve importból majdnem egész évben kapható friss spenót